

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน พอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษา ความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้ตลอด (วิทยาลัยนาฏศิลป์, 2542, หน้า 10) ศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญมั่นคงของประเทศชาติ เช่นกัน ประเทศที่มีความรุ่งเรืองจะต้องมีศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ชาติใด ไม่มีศิลปวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ชาตินั้นก็จะได้ขึ้นชื่อว่าไม่มีความเจริญทัดเทียมชาติอื่น สำหรับในประเทศไทย สิ่งที่สั่งสมสืบต่อกันมาเป็นเวลานานจนเรียกได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ ประจำชาติแล้วนั้น ก็คือนาฏศิลป์ไทย คนตรีไทย รวมไปถึงศิลปะไทยแขนงต่าง ๆ ด้วย ซึ่ง เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชาติไทยที่มีมรดกอันล้ำค่า แสดงถึงอารยธรรมของ ชาติ สร้างความภาคภูมิใจให้แก่อนุชนรุ่นหลังเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ศิลปวัฒนธรรมยังเป็นเรื่อง ที่ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง พัฒนา สังคมและประเทศชาติด้วย การพัฒนาชาติให้เกิดผลดีนั้นจะต้องพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของชาติ ควบคู่ไปด้วยกันเสมอ แม้ว่าในยุคปัจจุบันอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติได้เข้ามามีบทบาท อย่างมากในสังคมไทย จนวัฒนธรรมไทยที่ดีงามอาจถูกกลืนหายไปกับวัฒนธรรมใหม่ที่หลั่งไหล เข้ามา ดังที่ ไกรวิฑูรย์ พัฒน์ กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยพัฒนาอาจร่มมั่นคงด้วยเอกราช ภาษา ศิลปวัฒนธรรม ของคนมาเป็นเวลาช้านาน ในท่ามกลางกระแสของการพัฒนาทางเทคโนโลยี และสื่อสารโทรคมนาคม จึงมีการปะทะกันระหว่างศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเนื้อแท้ของชาติ กับศิลปวัฒนธรรมนานาชาติ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมสากล (วิทยาลัยนาฏศิลป์, 2537, หน้า 14) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะต้องร่วมมือกันในการปรับปรุง พัฒนา ทำนุบำรุง อนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และสืบทอด ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ให้ดำรงอยู่ต่อไป

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2541 โดยในระยะแรกนั้นอยู่ภายใต้ สังกัดของกระทรวงศึกษาธิการ และได้โอนย้ายมาสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม ในปี พ.ศ. 2546

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีด้านช่างศิลป์ นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ทั้งไทยและสากล และศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งส่งเสริมการผลิตบุคลากรเพื่อทำหน้าที่เป็น ช่างศิลปกรรม ศิลปินอาชีพ ครูศิลปะ นักวิชาการ และนักวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรม ตลอดจน ส่งเสริมการอนุรักษ์ พัฒนา สืบทอด และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2541, หน้า 14-23) โดยรับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ และวิทยาลัยช่างศิลป์ ในปี พ.ศ. 2542 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้เปิดการเรียนการสอน หลักสูตรศิลปบัณฑิต และหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ใน 3 คณะวิชา คือ คณะศิลปวิจิตร ประกอบด้วยภาควิชาศิลป์ไทย ภาควิชาศิลปกรรม ภาควิชาการออกแบบตกแต่ง คณะศิลปนาฏดุริยางค์ ประกอบด้วยภาควิชานาฏศิลป์ ภาควิชาดุริยางคศิลป์ และคณะศิลปศึกษา ประกอบด้วยภาควิชานาฏศิลป์ศึกษา ภาควิชาดุริยางคศิลป์ศึกษา ภาควิชาการศึกษา ภาควิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งปรัชญาการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คือ เป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งสร้างสรรค์ ศาสตร์แห่งศิลป์ ผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางศิลปะ ควบคู่คุณธรรม เพื่อผดุงรักษาและ สืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ ตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน คือ 1) เพื่อผลิตบัณฑิตที่มี คุณลักษณะตรงตามความต้องการของตลาด 2) เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีภาวะความเป็นผู้นำในการ สร้างสรรค์ด้านศิลปวัฒนธรรม 3) ผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้ ความถนัดสร้างสรรค์ ทักษะ คุณธรรม และจริยธรรม 4) บัณฑิตเป็นที่ยอมรับจากสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2547, หน้า 23-25)

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 6 ปี มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาแล้วจำนวน 5 รุ่น โดยที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ยังไม่มีการติดตามผลของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา เนื่องจากการติดตามผลมีประโยชน์อย่างยิ่ง ที่จะทำให้สถาบันได้ทราบว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันนั้นได้ประกอบอาชีพ ตามสาขาวิชาที่เรียนมากน้อยเพียงใด บัณฑิตสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนมา ประยุกต์ใช้ในการทำงานได้หรือไม่ ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับใด และมีปัญหาหรืออุปสรรคใดในการทำงาน กรกฎ พลตรี (2541, หน้า 23) กล่าวถึงประโยชน์ของการติดตามผลว่า เป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อมูลของผู้ที่สำเร็จการศึกษา จากสถาบันการศึกษาไปแล้ว เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของบุคคลเหล่านั้น และเพื่อทราบ ความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอนหรือการให้บริการอื่นๆ ซึ่งผลที่ได้จากการติดตามนี้ จะเป็นข้อมูลและแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สตูปส์ และวอลท์ กวิทส์ (Stoops & Walhquist, 1985, p. 196) ที่กล่าวว่า การติดตามผลเป็นวิธีที่จะทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพ ข้อบกพร่อง ปัญหาของผลผลิต

ที่ผลิตออกไปด้านการศึกษา การติดตามผลผู้ที่สำเร็จการศึกษาออกไปแล้วนั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา รวมทั้งนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ จะได้ทราบแนวทางแก้ไขปรับปรุงในเรื่องของหลักสูตร ระบบการศึกษาและวิธีจัดประสบการณ์ การเรียนการสอน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลนั้นจะเป็นแนวทางในการตรวจสอบคุณภาพของบัณฑิตที่ได้ผ่านการเรียนการสอนจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพราะคุณภาพของบัณฑิตย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการศึกษาของสถาบันนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน มีสถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนทางด้านศิลปวัฒนธรรมในระดับปริญญาตรี ขึ้นหลายแห่ง ประกอบกับอัตรากำลังความต้องการของสถานประกอบการที่รองรับในสาขาอาชีพนี้มีจำนวนจำกัด ทำให้เกิดปัญหาในการแข่งขันการหางานทำตามสาขาวิชาที่เรียนมา เพราะในแต่ละปีการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาได้ผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและประเทศชาติในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยในแต่ละปีการศึกษาจะมีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจำนวนมาก อีกทั้งภาวะเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อการเลือกวิธีการทำงานและประกอบอาชีพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2544, หน้า 1) ซึ่งอาจเกิดข้อเปรียบเทียบเกี่ยวกับคุณภาพและผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตในสาขาวิชาเดียวกันแต่จบการศึกษาต่างสถาบัน นอกจากนั้นยังมีปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับบัณฑิตที่ได้ทำงานในสถานประกอบการต่าง ๆ และจากรายงานเรื่อง อุดมศึกษาไทย: วิฤตและทางออก พบปัญหาที่เกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิตที่ได้จากภาพสะท้อนในมุมมองผู้ใช้บัณฑิต โดยพบว่าบัณฑิตที่ผลิตออกมายังมีปัญหาและขาดความสามารถในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ขาดความสามารถด้านภาษา มีปัญหาคุณธรรมและจริยธรรม ขาดความรู้ความสามารถเชิงวิชาการ ขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ขาดการเรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยี ขาดนิสัยใฝ่รู้ และความสามารถในการวิจัย (สุธรรม อารีกุล, 2540, หน้า 7) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงมาตรฐานในการจัดการเรียนการสอน ที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ต้องดำเนินการแก้ไขเพื่อสร้างบัณฑิตให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจติดตามผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543-2547 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิตโดยผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของแต่ละคณะวิชาที่เปิดการสอน ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบันมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นข้อมูล

ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ได้อย่างถูกต้องทาง เป็นการยกระดับ มาตรฐานของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ให้เป็นหนึ่งในด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อติดตามผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543 – 2547 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามคณะวิชาและปีการศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543 – 2547 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามคณะวิชาและปีการศึกษา

คำถามในการวิจัย

1. ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับใด
2. ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามคณะวิชาและปีการศึกษาแตกต่างกันหรือไม่
3. คณะวิชาและปีการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิต 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ หรือไม่

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามคณะวิชา แตกต่างกัน
2. ผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามปีการศึกษา แตกต่างกัน

3. คณะวิชาและปีการศึกษาจะมีปฏิสัมพันธ์ร่วมต่อผลคุณลักษณะบัณฑิตทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การติดตามผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543 – 2547 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดย อาศัยการบูรณาการ จากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546, หน้า 4) ที่กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อจำแนกคุณลักษณะบัณฑิต 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และ เพียรชัย เจาตระกูล (2544, หน้า 3) ทำวิจัยเรื่องการติดตามผลการปฏิบัติงานของมหบัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยี เทคนิคศึกษา ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้ศึกษาผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต 4 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านเจตคติต่อวิชาชีพ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย 6 ด้าน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งหาวิธีป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในรุ่นต่อไป
2. ผลการวิจัยสามารถนำเสนอสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้มีเนื้อหาที่ผู้วิจัยศึกษา คือ
 - 1.1 การติดตามผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ปีการศึกษา 2543 – 2547 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

2.1.1 บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543 – 2547 3 คณะ ได้แก่ คณะศิลปศึกษา คณะศิลปนาฏดุริยางค์ และคณะศิลปวิจิตร รวมประชากรทั้งสิ้น 1174 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

2.2.1 บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543 – 2547 3 คณะ ได้แก่ คณะศิลปศึกษา คณะศิลปนาฏดุริยางค์ และคณะศิลปวิจิตร รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 292 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 คณะวิชา

3.1.1.1 คณะศิลปศึกษา

3.1.1.2 คณะศิลปนาฏดุริยางค์

3.1.1.3 คณะศิลปวิจิตร

3.1.2 ปีการศึกษา

3.1.2.1 ปีการศึกษา 2543

3.1.2.2 ปีการศึกษา 2544

3.1.2.3 ปีการศึกษา 2545

3.1.2.4 ปีการศึกษา 2546

3.1.2.5 ปีการศึกษา 2547

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 การติดตามผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543 – 2547 6 ด้าน ได้แก่

3.2.1.1 ด้านความรู้

3.2.1.2 ด้านความคิด

3.2.1.3 ด้านทักษะ

3.2.1.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

3.2.1.5 ด้านบุคลิกภาพ

3.2.1.6 ด้านมนุษยสัมพันธ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การติดตามผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา หมายถึง การติดตามผลคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2543 – 2547 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ และ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ดังนี้

1.1 ความรู้ หมายถึง การมีความรู้ทั่วไปในวิชาชีพ มีความรู้ในงานที่ปฏิบัติ มีความรู้ที่ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถบูรณาการเชื่อมโยงเข้าถึงแก่นความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ และมีการแสวงหาความรู้เสมอ

1.2 ความคิด หมายถึง การมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผลมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดใหม่ที่ทันสมัย

1.3 ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานตามวิชาชีพ สามารถปรับปรุงพัฒนางานและแสวงหาวิธีใหม่ที่ดีขึ้น สามารถสร้างงานใหม่และทำด้วยตนเอง มีความเชี่ยวชาญชำนาญการในการปฏิบัติงานอย่างแม่นยำ

1.4 คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงามที่มีอยู่ในตัวบุคคล เช่น การมีวินัย ในตนเอง มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ รวมทั้งการมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น และมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

1.5 บุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัว กิริยามารยาท การแต่งกาย การใช้ วาจา การทำงานร่วมกับผู้อื่น มีสุขภาพดี

1.6 มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบัณฑิตกับผู้บังคับบัญชาและบุคคลอื่น ๆ ในหน่วยงาน เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกต่อบุคคลอื่นที่ทำให้เกิดการรวมพลังกระตุ้น หรือสร้างแรงจูงใจให้ร่วมมือกันทำงาน

2. คณะวิชา หมายถึง คณะที่เปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประกอบด้วย

2.1 คณะศิลปศึกษา หมายถึง คณะที่ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ และดุริยางคศิลป์ นำไปสู่อาชีพครูศิลปะ นักวิชาการศิลปะที่มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนอนุรักษ์สืบทอดและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติ โดยจัดการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต

2.2 คณะศิลปนาฏดุริยางค์ หมายถึง คณะที่ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ และดุริยางคศิลป์ นำไปสู่อาชีพศิลปินที่มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนให้ความร่วมมือและบริการแก่สังคมและประเทศชาติ โดยจัดการศึกษาหลักสูตร ศิลปบัณฑิต

2.3 คณะศิลปวิจิตร หมายถึง คณะที่ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญด้านศิลปกรรม นำไปสู่อาชีพศิลปินที่มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจน ให้ความร่วมมือและบริการแก่สังคมและประเทศชาติ โดยจัดการศึกษาหลักสูตรศิลปบัณฑิต

3. ปีการศึกษา หมายถึง ปีการศึกษาที่บัณฑิตสำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

4. บัณฑิต หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2543 – 2547 3 คณะวิชา คือ คณะศิลปศึกษา คณะศิลปนาฏดุริยางค์ และคณะศิลปวิจิตร

5. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ หมายถึง สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านช่างศิลป์ นาฏศิลป์ และดุริยางคศิลป์ ทั้งไทยและสากล และศิลปวัฒนธรรม